

прогалин. Її застосування можливе за наявності істотної подібності правових ситуацій і неістотності відмінностей, а також потребує підвищених стандартів аргументації. У вітчизняній правовій системі аналогія має правозастосовний, а не правотворчий характер, а її легітимність визначається принципом законності та наявністю прямого процесуального уповноваження. Подальші дослідження мають бути спрямовані на уточнення меж застосування аналогії, вироблення критеріїв її відмежування від тлумачення та формування єдиних підходів судової аргументації відповідно до принципів верховенства права і правової визначеності.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996. *Урядовий кур'єр*. 1996. № 129–130. Ст. 19.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36. Ст. 446.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-49>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Сачок Р. Т.

*аспірант кафедри цивільного права
Навчально-науковий інститут права
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Україна
ORCID ID: 0009-0001-2510-0513*

Проблематика земельних відносин тісно пов'язана з особливим статусом землі як основного виробничого ресурсу у сфері сільського господарства. Земля є базовим чинником для вирощування продовольчої продукції, кормів для тварин і забезпечення сировиною різноманітних галузей промисловості. Саме тому землі сільськогосподарського призначення повинні мати спеціальний правовий статус, який передбачає їх раціональне використання та захист.

Україна володіє потужним земельним ресурсом, що є важливою складовою її національного багатства. На початок 2020 року загальна

площа земельного фонду України становила 60,3 млн га, що дорівнює приблизно 6% усієї території Європи. При цьому площа сільськогосподарських угідь складає близько 41,4 млн га, з яких рілля займає 32,7 млн га. Це становить близько 19% сільськогосподарських угідь та 27% ріллі, наявної в межах європейського континенту. Таким чином, раціональне використання земельних ресурсів, ефективне управління ринком земель та запровадження належних правових механізмів охорони ґрунтів є не лише економічною, але й національною потребою. Враховуючи обмеженість земель і їхню роль у продовольчій безпеці, держава має розробити комплекс заходів, що запобігатимуть виснаженню ґрунтів, їхньому нецільовому використанню та концентрації у руках монополістів. Земельна політика повинна забезпечити інтереси як суспільства загалом, так і фермерів та майбутніх поколінь. На цьому наголошують сучасні науковці у сфері як правового так і економічного аналізу стану та перспектив розвитку використання сільськогосподарських земель в Україні [1], [2], [3].

З початком повномасштабної військової агресії проти України значних руйнувань зазнали не лише інфраструктурні об'єкти, а й сільськогосподарські землі, які є основою продовольчої безпеки держави. Масштаби пошкодження земель сільськогосподарського призначення становлять суттєву загрозу для економіки країни та стабільності аграрного сектору. Сільськогосподарські землі, пошкоджені внаслідок бойових дій, характеризуються різними видами руйнувань. Серед основних видів пошкодження слід виокремити: замінування територій, що унеможливило їхнє використання за призначенням упродовж тривалого часу; воронки, траншеї, окопи та інші фортифікаційні споруди, які порушують цілісність ґрунтового покриву; забруднення токсичними речовинами, зокрема залишками вибухових речовин, важкими металами, нафтопродуктами, що виникли внаслідок вибухів боєприпасів, ракетних ударів та спалення техніки; засолення ґрунтів внаслідок затоплень, підриву гідротехнічних споруд, зокрема дамб, або пошкодження водогосподарської інфраструктури; випалення полів внаслідок бойових дій та обстрілів, що знищує не тільки рослинний покрив, а й погіршує структуру ґрунту.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на кінець 2023 року приблизно 8–10 млн гектарів сільськогосподарських земель опинилися в зоні бойових дій, тимчасової окупації або під загрозою небезпечного забруднення.

За оцінками Держгеокадастру, близько 30% орних земель на території України постраждали від війни. Особливо значних руйнувань зазнали регіони з високим аграрним потенціалом, зокрема Харківська, Херсонська, Миколаївська, Донецька, Запорізька, Луганська області. Окрім того, станом на 2024 рік, за даними Продовольчої та сільськогосподарської

організації ООН (FAO), понад 2,5 млн гектарів сільськогосподарських земель потребують розмінування та відновлення.

Водночас оцінити точні масштаби пошкоджень надзвичайно складно через активні бойові дії та мінну небезпеку. Сільськогосподарські землі, які зазнали пошкоджень, потребують комплексної рекультивациі, яка включає очищення від вибухонебезпечних предметів; відновлення ґрунтового покриву та його родючості; ліквідацію токсичного забруднення; відновлення меліоративних та іригаційних систем; відновлення екологічної рівноваги земель. З огляду на значні втрати аграрного потенціалу, відновлення сільськогосподарських земель є одним із пріоритетних напрямів державної політики у післявоєнний період, оскільки саме ці землі мають забезпечувати продовольчу безпеку як України, так і світу. Для реалізації цих завдань необхідне залучення як внутрішніх, так і міжнародних ресурсів, програм допомоги та інвестицій. Таким чином, війна завдала величезної шкоди сільськогосподарським землям України, і відновлення їх продуктивності потребуватиме значних зусиль, часу та коштів.

Підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення, що постраждали в результаті війни вимагає розробки окремої нормативно-правової бази і є важливим аспектом повоєнної аграрної політики України. Зважаючи на значні обсяги земель, що у тій чи іншій мірі зазнали забруднення та негативного впливу, а також на необхідність збереження природних ресурсів та забезпечення продовольчої безпеки країни, впровадження комплексу правових та організаційно-управлінських заходів є важливим завданням органів публічного управління.

Література:

1. Фурдичко О. І., Нагорнюк О. М., Палапа Н. В. та ін. Підвищення екологічної культури сільського населення України в умовах децентралізації влади: порівняння з європейським досвідом. *Агро-екологічний журнал*. 2021. № 4. С. 6–11.

2. Дребот О. І., Добряк Д. С., Мельник П. П., Сахарницька Л. І. Наукові засади формування та розвитку сільськогосподарського землекористування на основі трансформації земельних відносин. *Збалансоване природокористування*. 2021. № 4. С. 5–13.

3. Добряк Д. С., Мартин А. Г., Євсюков Т. О., Кузін Н. В. Економічні проблеми сучасного землеустрою в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2017. № 4. С. 80–85.